

Gyárfás Endre

EZ NEM ROBINZONÁD

Szülei zsellérek voltak egy gróf dunántúli nagybirtokán. Cselédházban laktak, ott szerelmesedtek egymásba, össze is házasodtak, és már útban volt a gyerek, amikor az embert besorozták, és kurta kiképzés után a Második Magyar Hadsereg katonájaként az orosz frontra hajtották. A Botond nevű, rádióval ellátott gépkocsi legénységébe tartozott, de nem mint rádiós, hanem mint az őrség tagja. Kétszer sebesült meg, hadikórházban is volt, negyvennégy nyarán szerelték le. Odahaza közben megszületett a gyermek, kisfiú. Beteges volt, fél évesen meghalt. Az apa, amikor hazatért, megverte az asszonyt, amiért – szerinte – nem tudott vigyázni az örökösre.

A földosztáskor a nagybirtokból hat hold jó földet kapott, búzát és rozst vetett, kisebb részben hüvelyeseket. A falu szélén házat kezdett építeni, vályogból, rokonai segítséggel. Negyvenhat tavaszára már állt a ház, később a nyugatra menekült gróf méneséből lovat vettek.

Amikor széthordták a kastély könyvtárát, a családhoz is jutott egy szép album. A benne látott kép és történet adta az apának az ötletet, hogy már az új házban született kislányát Emesének kereszteltesse. A csecsemőt az anyatej elapadása után is bőségesen táplálták, úgy eszegette az omlós kolbászt, mint más apróságok a málét. Meg ne ismétlődjék a kis Lali végzete! A szüléskor a baba hibájából történt valami, ami miatt az asszonnak nem lehetett több gyereke.

A családnak hamarosan be kellett lépnie a termelőszövetkezetbe. Újabb ok volt, hogy az erős, makkegészséges szőke lánykát ne a paraszti életre neveljék. A négyelemis szülők – az apa a fuvarosok között, az anya a libatenyésztő brigádban dolgozott – szerették volna, ha Emese a tanult emberek közé emelkedik. Látták, orvosnak nem való – elfordult, amikor a liba nyakát a szeme előtt vágta el –, az ügyvédeket csalónak tartották, az agronómus a paraszthoz áll közel. Elhitték, hogy itt a vas és acél országa épül, mérnökre biztosan szükség lesz, és ha a lány felnő, városban lakik majd, nem mocskolja magát ganéval-vérrel, nem fulladozik pelyvától-libatolltól.

A községi tanács rendbe hozatta a kifosztott, pusztulásra ítélt grófi kastély egyik termét. A faluba száműzött egykori balerina, aki úri pártfogója miatt bűnhődött, ott taníttatta a hat-nyolc éves kislányokat,

tündérkékeknek nevezte őket, és Emesét különösen tehetségesnek tartotta. A hivatalosság nem akadékoskodott, hiszen az „élenjáró” szovjet balett s persze a magyar is tiszteletnek örvendett.

Ötvenhétben a táncosnő-tanító disszidált. Emese még általános iskolás volt. A balett-tanulást csak a városban folytathatta volna, de nem lehetett megszervezni az utazást. Az újabb téveszbe kényszerítés megerősítette a szülőket, hogy lányuknak nem szabad a faluban maradnia.

Gimnáziumba írtatták, a városba költözött, kollégista lett. Jól érezte magát, barátkozó természetű volt, énekkarba járt, újra próbálkozott a balettel, de a mester azt mondta: a néhány év kihagyás, valamint a hízársra mutató hajlam miatt nem lehetne a táncművészetben hivatásos. Ekkor már a szülők sem nézték jó szemmel a „laza erkölcsű” pályát.

Nem vágyódott haza, bár időnként bántotta a lelkiismeret, hogy nincs otthon. Részesegkedő, megkeseredett apja ugyanis egyre gyakrabban verte az anyát, holott amíg együtt laktak, ezt ritkán engedte meg magának.

A fiúkat Emese aszerint vizsgálta, hogy jó férj lehetne-e belőlük. Akit alkalmasnak gondolt, azt a kor divatos szóhasználatával káderezni kezdte: iszik-e az apja, rettegésben tartja-e a családot. Ha a válasz igenlő volt, a fiú már nem is érdekelt többé.

Az érettségihez közeledve belátta, hogy a mérnökség nem neki való. Matek? Fizika? Nem ment rosszul, de nem tudta lekötni. Az énekkar idős karnagyánője elmondta, hogy fiatal korában népdalgyűjtő utakra járt, ismerte Kodályt, Bárdos Lajost. Emese elhatározta, hogy ő is népdalgyűjtő lesz. Evégett a zeneakadémiát, de legalább a konzervatóriumot kellene elvégeznie. Hangszeren nem játszott, énekhangja nem bizonyult elég erősnek. Neki sem futott a felvételi vizsgáknak.

Szerencséjére akkortájt alakult meg egy főiskola, ahol könyvtárosokat és művelődési házak számára előadókat, „középkadereket” kezdtek képezni. Parasztszármazású lévén az elsők között vették fel. Szüleit nem kérdezte meg, utólag közölte velük döntését és az eredményt.

Másik város, valamivel nagyobb, mint a gimnáziumos, másik kollégium, más fiúk, köztük már katonaviseltek is, de hasonló érdeklődésűek, mint ő: szeretnek olvasni, zenét hallgatni, lehet velük – ahogy mondta – emberi dolgokról beszélgetni.

A Beatles-rajongás már nálunk is javában tombolt. A hazai együttesek eleinte az angolokat, amerikaiakat, ausztrálokat utánozták, de kezdték már keresni a népi hangot, elektromos gitárjaikon népdalok

vagy azokra hajazó melódiák szólaltak meg. Terjedt a televíziózás, vetélkedők, ki-mit-tudok helyi válogatói és pesti döntői lelkesítették a fiatalokat. Lázongtak az iskolaköpeny, az egyensapka ellen, küzdöttek a farmerért, a hosszú hajért, a hosszabbított kimaradásért, ám életükbe az ital még csak módjával, a drog egyáltalán nem szüremkedett be.

Emese is eljárt a hétvégi koncertekre, kedvelte a magyaros stílusban játszó bandákat, táncolt, randevúzott – ártatlanul –, barátokra vadászott, de nem nehézfegyverzettel. Irigylte azt az évfolyamtársnőjét, akit gyerekkori, már a nevelőotthonban megszeretett barátjával együtt vettek fel.

Egy alkalommal, amikor a város iskoláinak énekkarai versengtek, Emesének megtetszett az egyik kórus. Nem az éneklésük – az átlagos volt –, hanem az, hogy a pódiumra nem a szokványos fehér blúzbaningben, sötét szoknyában-nadrágban vonultak és sorakoztak fel. Tarka otthoni vagy inkább játszótéri ruhákban szaladtak be több oldalról. Egyesek álltak, mások törökülésben helyezkedtek el, karjukat lóbálták, tekintetüket nemcsak a karnagyra fordították, hanem egymásra meg a közönségre is.

Ez a természetes, örvendezett Emese, így énekelgettek régen a falusiak, semmi merevség, ez az a hagyomány, amit folytatni kell.

Megismerkedett a karvezetővel, a nála alig idősebb énektanárral, Fruzsínával. Már a név is a Jókai-hősnőkre emlékeztette. Jó barátok lettek. Termetük hasonló volt, cserélgették hát egy-egy ruhadarabjukat. Hosszúra engedett hajukat mindketten lófarokba kötötték, kedvenc könyveiket kölcsönadták egymásnak, és kurta szabadidejükben együtt sétáltak a parkban.

Fruzsina helybéli volt, hivatalnokszülők lánya. Emese rábeszélte, hogy ne elégedjék meg a konzervatóriumi végzettséggel, iratkozzék be, legalább levelezőre, az ő főiskolájára, nemcsak a diploma végett, hanem hogy ha a műveltség terjesztésére érez elhivatottságot, több dologhoz értsen.

A következő évben – nem egyazon évfolyamon – már kollégák voltak. Emese átadta régi jegyzeteit Fruzsínának, aki viszont megtanította őt gitározni.

Nyáron együtt mentek egy balatoni gazdaságba gyümölcszedő táborba. Egy ízben Emese elvitte barátnőjét a maga szüleihez, de a pálinkától állandóan kótyagos apja és mártírképpel tébláboló anyja a vendéglányban szánalmat keltett iránta, márpedig ez rosszul esett neki.

Emese egy évvel korábban végzett, mint Fruzsina. Másik, távolabbi város művelődési otthonában kapott gyakornoki állást: neki kellett foglalkoznia az amatőr együttesekkel és két szakkörrel. Fruzsínával két-háromhavonta még találkozott, de aztán a barátnő férjhez ment, otthon maradt szülővárosában, és barátságuk polifón muzsikája úgy járt, mint Haydn Búcsúszimfóniája: szólamai sorra hallgattak el, s végül egyetlen dallam maradt, a kölcsönös levélváltás.

Amikor a két lány megismerkedett, Fruzsina már nem volt szűz. Ezt az „előnyt” Emese fölénynek érezte, legalább is olyan érzelmi, tapasztalati varázskörnek, amelyen ő kívül rekedt. Másodévesen föladta korábbi elképzelését, hogy az esküvőig, a nászéjszakáig őrzi a liliumot. Nem pusztán érzékiségének türelmetlensége sarkallta, hanem az is, hogy egyre több romló, elbomló házasságról szerzett tudomást, melyben – ahogy hallotta vagy kikövetkeztette – a szexuális diszharmónia volt a válság előidézője. Neki tehát, gondolta, az alapot kell megteremtene azáltal, hogy rátalál a legnagyobb gyönyört adó társra. A többi, úgy vélte – nemhiába tanult marxizmust – csak felépítmény lesz.

Az egyik házibulin – még főiskolás korában – kiszemelte magának a hórihorgas, gesztenyebarna, bogárszemű Károlyt, aki földrajzot és biológiát tanított abban az iskolában, ahol Fruzsina az énekkart vezette. Gyanította, de nem merte megkérdezni, hogy barátnője lefeküdt-e már a nőtlen fiatalemberrel. Tanárember, jóképű, tisztának, ápoltnak tűnik. A beavatáson túl még lehet is belőle valami. Jobb lenne, persze, ha már beleszeretne, teste-lelke vágyakoznék az ölelésére. De hát mindenki tudja, hogy a szerelemhez több út vezet.

A bulit követően, miután tíz résztvevő hat vörösboros palackot ürített ki, Emese fölcsont Károly albrétetébe. Osonnia kellett a házinéni miatt. A férfi türelmes és gyöngéd volt vele, forrósodó testét végigcsókolta, és úgy simogatta, hogy a lány gátlásai gyorsan oldódtak.

Hamar tudomásul vette, amit egyébként eleve sejtett, hogy Károlynak ő nem több mint újabb trófea. Könnyen túltette magát ezen, hiszen nem lett szerelmes. A szüzesség elvesztése után sugárzott belőle valami, amitől bátrabban közeledtek hozzá a főiskola és a házibulik hímei. És ő engedett néhány csábításnak. Fruzsínától hallotta a szót: pillangózom. Pillangózott tehát, ám a virágok nem voltak mindig illatosak. Nemcsak fizikailag nem, de szellemileg, jellemileg sem. Amikor fülébe jutott, hogy egyesek kurvaként emlegetik – csakis a férfiak pletykálhattak, azaz hogy hencegtek –, válogatós lett, és alig várta, hogy diplomával táskájában másutt kezdje meg a munkát.

Az új helyen albérletbe költözött. Szállásadója, az ötven körüli, régebben elvált szépasszony, akinek két felnőtt lánya máshol alapított családot, nem ellenezte, hogy Emese férfilátogatókat fogadjon. Feltételül szabta, hogy a lány ne botránkozzék meg az ő „ügyein”, s finoman célzott rá, hogy ne zavarják egymás köreit.

Kezdő fizetésének egynegyede ráment az albérletre. Hazulról nem fogadott el semmi mást, csak a disznótorost. Ruhatára egy farmer-nadrágból, egy nyári meg egy téli ruhából, néhány blúzából és pulóverből állt.

A kultúrházban a művészeti – inkább csak művészkedő – csoportok közelebb álltak a szívéhez, mint a szakkörök. Az utóbbiak munkájába nem mert beleszólni, a táncosok, énekesek, irodalmi színpadosok, bábosok vezetői azonban érzékeltették vele néha, hogy kotnyeleskedőnek tartják. A balettozó kislányokat vizsgaszemmel nézte, ahogy annak idején az ő képességeit, az ő szakmai jövőjét latolgatták. Kedve lett volna egyik-másik szülő buzgalmát lehűteni, de sikerült beleképzelnie magát a botladozó kis fruska helyébe, és hallgatott. A bábosoktól tanulhatott és tanult is: készített néhány jópofa állatbábot, kitalált egy-két trükköt, amiért tiszteletbeli taggá fogadták. Az irodalmi színpadosokat megpróbálta leszoktatni – a háború előtt vidéki színészként tengődő idős rendezőjük rosszallását kiváltva – a deklamálásról, a túl széles gesztusokról, a pátoszos pózolásról.

Szabályos, szép arca, kék szeme, élénk tekintete, arányos termete, nem nagy, de formás keble, hol lófárokba kötött, hol leengedett hosszú szőke haja a figyelem középpontjába állította. Apró szálakból szövődött köréje az intrika hálója, melyet ugyanakkor szaggattak is a kollegiális mosolyok, díjazó puszik.

A hálózövők egyike, a rendező, ivócimborája volt a kultúrház igazgatójának, az ötvenöt esztendősz Bazi Attilának. Azt híresztelték magukról, hogy az ellenállási mozgalomból ismerik egymást. Annyi lehetett az igazság, hogy a Gyöngyösbokréta mozgalomnak, melynek egykor tagjai voltak, a harmincas-negyvenes években akadtak baloldali résztvevői is. Hogy ők is közéjük tartoztak-e? Volt, aki elhitte, volt, aki nem.

Bazi Attila népi táncosként kezdte, de ekkorra, a hatvanas évek végére már megpotrohosodott, tokát eresztett, kerek, térszterű képre belülről az önfeladás vetült ki. Egyedül a testtartás, a kihúzott hát őrzött valamit a táncos múltból.

És a fiatal nők iránti rajongás.

Házasember volt, de tanítónő felesége, úgy rémlett, belefásult a hűtlenkedés ostorozásába vagy panaszlásába. Az igazgató a Ház vala-

mennyi nőnemű munkatársával próbálkozott már, a legtöbbjükkel sikeresen. Még a legjobb szakembernek sem volt könnyű új állást találnia, ahogy akkoriban hivatalosan mondták, a kultúra frontján.

A városi pártbizottság, mely a pedagógusok házasságtöréseit – szerintük bűnös viszonyait – klerikális szigorral torolta meg, Bazi és még néhány vezető pozícióban ülő férfiú kalandjait elnézte, belevalóságának, sűrűvérűségnek, faszagyerekségeknek enyhítve a feudális szokásjog gyakorlását.

Emese tudta, nem kerülheti el az ajánlatot. Egyrészt mert a Házban ő a legvonzóbb nő, másrészt mert kötelem híján szabad prédának tűnik. Ha elfogadja, jogosan mondják rá, hogy kurva, az a fajta, aki nem pénzért, hanem az állásért adja oda magát. Végső soron mégis csak pénzért. Bazi aktuális kapcsolata a balettos lányok mesternőjével a pletyka szerint már a végét járta, ám – lévén a hölgy amazon természetű – a direktor nem kockáztatta meg a pas-de-troit-t.

Emese megkísértésének időpontja tehát a tánctanárnő elbocsátó szép üzenetének napjától függött. A lány tucattjával eszelte ki a kifogásokat, a halasztás okait, de tudta, választás előtt áll: enged, vagy új állást keres. Az előbbihez nem fűlött a foga, az utóbbi reménytelennek látszott.

Váratlanul nyílt meg előtte a harmadik út.

A kultúrházbeliek a közeli bútorgyár – inkább csak összerakó üzem étkezdéjébe jártak ebédelni. Emese gyakran került egy asztalhoz a vállalat anyagbeszerzőjével. A magas, vállas, kisportolt barna férfi, mint kiderült, csak három évvel idősebb nála. Katona-, pontosabban határőridejét leszolgált már, előtte pedig négy szemesztert végzett a közgazdasági egyetemen. Hogy miért hagyta abba a tanulást, arra – egyelőre – nem adott kielégítő magyarázatot. Wartburggal járt, és egy hétvégén megkérdezte Emesét, nem akar-e vele Pestre utazni. Vásárlás céljából, tette hozzá hunyorítva, s mindketten tudták, szombat-vasárnap még a fővárosban sem fő tevékenység a vásárlás. A lány igent mondott. A fiatalembert Péternek hívták, barátai többnyire Petkónak becézték.

Emese igent mondott három héttel később is, miután a három héttől kettőnek valamennyi éjszakáját Péter-Petkó kicsiny társasházi lakásán töltötte. A lakást a férfi úgy szerezte, hogy baráti segítséggel és némi pénzzel rávette az építető társaságot és az építő szövetkezetet, hogy „gazdálkodjanak ki” egy ötven négyzetméteres helyiséget később létesítendő műhely, esetleg bolt céljára. Közben Péter engedélyt kért a Tanácstól, hogy boltot nyisson. Használt sportszerekkel szándékozott

kereskedni, vállalva, hogy az ócska ütőket újrahunoztatja, a szánkókat megreparáltatja, a szétrugdalt labdákat új belsőkkel látja el. Korábban népi bútorokkal üzletelt Egerben, de most – ahogy mondta – témát akar váltani.

Miután a lakást megkapta, a boltnyitást nehézségekre hivatkozva elhalasztotta. A bútorüzem leselejtezett termékeivel rendezkedtek be, és karácsony előtt Péter könnyedén emelte át a küszöbön első, és a későbbiekben egyetlen bizonyult hitvesét, Emesét.

Bazsi Attila behúzta már-már kinyúló csápjait. Újdonsült menyecskével, ráadásul érzékelhető, bár tanúsíthatatlan kapcsolatokkal bíró, szépreményű és kemény öklű ifjú lovag feleségével nem volt tanácsos kikezdenie.

Két évvel később Emese kislányt szült. Péter anyja után Teréznek keresztelték el. Egészséges, ritkán síró lányka volt, és olyan szép, hogy gyerekkocsi tologatás közben a viruló mamának tízméterenként kellett fogadnia a gratulációkat. Emese gyermekgondozási segílyt kapott, munkahelyére hetente ellátogatott, mutogatta a gyarapodó Tercsit, és őszintén érdeklődött az amatőrök, a szakkörök munkája iránt.

A szülés előtt azt hitte, elegendő ideje lesz, hogy olvasson. A csecsemő körüli teendőkön túl azonban főznie is kellett, mivel férje, megúnván az üzemi kosztot, és megkedvelvén a családi kör hangulatát, hazajárt ebédelni, és természetesen vacsorázni is.

Péter ajánlatot kapott egyik ismerősétől, hogy vállalja el gebinben egy csepeli gépgyár büfjét, melynek a gyáron kívül, a kerület forgalmas pontján még falatozója is volt. Bérbe vehették az utóbbi felett a kétszobás lakást. Vonakodó feleségét azzal győzte meg, hogy visszaköltöznek majd a kisvárosba, ha a gebinből sikerül annyi pénzt „kifacsarniuk”, amennyivel az otthoni kis lakást ráfizetéssel nagyobbra, talán még családi házra is cserélhetik. Csak addig, amíg gyesen vagy, ígérte, hiszen az asszony nem akart munkahelyet változtatni.

Petkónak a bútorüzemi anyagbeszerzés már nem volt eléggé érdekes, sokirányú feladat. A vendéglátás, az igen! Ennek még perspektívája is van. Egyes falatozók akkoriban önkiszolgáló éttermekké léptek elő, az éttermek trösztté szerveződtek.

Emeséék a költözés után is megtartották a kisvárosi lakást, és bérbe adták egy varrónőnek, aki műhelyként – saját elnevezése szerint szalonként – használta.

Csepelen Emese aggódott a férjéért. Túl sokat dolgozik, üzleti tárgyalásai nem egyebek, mint veszekedések, szállítókkal, tisztviselőkkel,

pultosokkal, takarítókkal, bár láthatólag élvezi a sürgés-forgást, a kockázatást, az ügyeskedést. Tercsit nem adták bölcsődébe. A fiatalasszonynak a gyerek mellett jutott annyi ideje, hogy megtanulja a könyvelést, így spórolva meg a családnak egy adminisztrátor munkadíját.

Már a második gyereket várták, amikor Emese apja hosszabb betegeskedés után májzsugorban meghalt. Anyját három hónappal később temették el, ám hogy neki mi volt a betegsége, nem derült ki. Az elhanyagolt falusi ház, az üres istálló és csűr, a szegényes konyhakert csak púp lett volna a fiatalok hátán, ha nem sikerül a szomszédnak eladniuk.

A varrónőtől visszakérendő lakás és a falusi ház ára, valamint a gebinből kipréselt summa már elég volt, hogy odahaza, a kisvárosban szerény családi ház építésébe kapjanak. Hazaköltöztek. Ismeretségi hálózatának hála, Péter gebinbe vehette a városka egyik közepes, jó hírű vendéglőjét. A tulajdonosnak, a helyi tanácsnak elege lett a szemérmetlenül lopkodó, ráadásul nemegyszer „hálátlannak” bizonyuló addigi üzletvezetőből. Vigye vásárra bőrét a gebines! Ha megél, nekünk is jó. Ha nem, az ő baja.

A „szalont” újra otthonná varázsolták, és egy jutányos áron vásárolt telken építkezésbe kezdtek. A második gyerek, Zoltánka, vasgyúróként indult – azaz egyelőre hempergett – az életpályán. Emese meghoszsabbította a gyest, és folytatta a könyvelést, immáron a vendéglőét és a házépítését.

Az országban befulladt az új gazdasági mechanizmus, az önálló kezdeményezések lassultak, gyakran el is akadtak, nőtt a bürokrácia, családi házak álltak legújabb kori váromokként félig készen. „Begyűrűzött” az olajválság, meglóduktak az árak, lazult – különösen az építőiparban – az amúgy sem szigorú munkafegyelem. „A Vadászkalaphoz” címzett vendéglő, Petkó gebinje azért jól ment, főként piacnapokon.

Emese fizetésére is szükség lett, elsősorban az építkezés végett. Amikor Teréz-Tercsi betöltötte a negyedik, Zoltán-Zolika a második évét, óvodába illetve bölcsődébe mentek, édesanyjuk pedig visszatért a művelődési házba. Még mindig Bazsi Attila volt az igazgató, habár rosszul állt a szénája, mert néhány szülő följelentette, hogy gyanúsán simogatja a balettos kislányokat, a pénzügyi ellenőrök is találtak nála zavaros ügyeket. Egyes vendégművészek fellépti díjai szokatlanul magasnak tűntek, többnyire a kevésbé felkapott, máshová ritkán hívtott, s emiatt a meghívásért „hálás” színészekéi, zenészekéi.

A Tanács és a pártbizottság már-már „leírta” Bazsit, nyugdíjazni akarták, de ő kikunyerált még két évet. Többen tartottak tőle, mert

zártkörű lakomáiknak, melyek tivornyákba torkolltak, ő adott helyet és egyéb hozzájárulást a művelődésnek szentelt házban. Az állami erdőgazdaság vadőre például már a rendezvény előtt egy nappal megjelent egy őzzel a vállán. Az éppen próbát tartó táncos apróságok megsiratták a golyó ütötte állatot. Elhangozhatott a mulatságokon egy s más, ami Bazsinak jól jöhetett a várható vizsgálatok elhárításakor.

A városvezetőség Emesében látta a helyzet kulcsát. Kinevezték igazgatóhelyettesnek. Nem kívánták, hogy belépjen a pártba, csak azt, hogy fokozatosan vegye át az irányítást. Bazsi Attilát majd kárpótolják, például úgy, hogy megteszik gondnoknak az erdőgazdaság vadászházában. Kisebbségi fizetés, gyengébb hatalom, de ott is megtalálja a számítását, ha nem követ el valami disznóságot.

Emese nem lelkesedett az igazgatóhelyettesi posztért, több a nemszeretem hivatalnokoskodás, erősebb a szirénhang a megalkuvás szirtjei felé, de férje meggyőzte, hogy ha ő nem, akkor majd a törekvő, egyedülálló könyvtárosnő lesz a „kiszfőnök”, aki az ő gyes-éveiben kerül a házba, ráadásul egyetemet végzett, nem „csak” főiskolát. A művészeti csoportok vezetőivel rossz a viszonya.

Igazgatóhelyettesként Emese szinte minden napra tervezett a nagyterembe valamilyen előadást: vidéki színházak vendégjátékát, a rendezőirodától küldött zenészek koncertjét, hahnizó társulatok változó színvonalú fellépését, vetélkedőt, filmvetítést. A programok dúsítását azzal a hátsó szándékkal szorgalmazta, hogy az elvtársaknak ne jusson hely a további dári dózásra. Kínos lett volna, ha egy elnök vagy titkár az operettetet, a helyi ki-mit-tudot parancsolja ki a teremből. A műsorgetv egyébként is korábban készült el, mint hogy nekik kedvük támadt volna „ünnepelni”.

Egy év múlva Bazsi Attila infarktust kapott. Kénytelen-kelletlen megfogadta főnökei tanácsát, hogy a következő rohamot halassza a békés nyugdíjas éveire, és ne legyen gondja többé sem a kultúra, sem a vadászat házára. Nyugdíjazták. Emese lett az igazgató.

A két gyerek szépen fejlődött, mindkettő ügyesen mozgott, anyjuk járatta Tercsit a házbéli balettra, de amint nagyobb lett, a néptánc felé terelte. Ha balerina nem lesz, az csalódást okoz. Ha néptáncos nem lesz, az kibírható. Zolika torna edzésre járt, és jól focizott. Még iskolás koruk előtt megtanultak úszni. Emesének is, Péternek is ritkán adatott szabad hétvége, de rutinosan egyeztettek, a gyerekeket bocsánatos bűnként egy-két napra „lógatták” az iskolából, és elutaztak – már Skodával – a Tiszához vagy a Mátrába, több ízben a fővárosba.

Az úgynevezett életre nem költöttek sokat. Ételről-italról Péter vendéglője gondoskodott. Pénzükre az épülő családi ház tátogatta betömhetetlen száját. A házaspár csupán a banktól vett fel kölcsönt, baráttól, ismerőstől – elvből vagy óvatosságból soha.

Közösen beszéltek meg az új otthon berendezését. A gyerekek maguk tervezhették meg szobájukat, saját rajzaikkal díszíthették a falat. Szekrényt, ágyat, asztalt, széket a családi házba is Péter szerzett egykori munkahelyétől, a bútorüzemből. A bútor új volt, a módszer a régi: leselejtezés. Emese szőnyegért, függönyért, konyháért, könyvespolcért lett felelős.

A munkahelyi eseményeken, a köznapi teendőkön túl más témákról ritkán beszélgetett a házaspár. A gyerekek már tizenévesek voltak, amikor egy reggel anyjuk tízórait csomagolt nekik, iskolába küldte őket, majd pedig a kávéját szürcsölgető férjéhez fordult, és azt mondta: – Végül is mindketten elértük, amit kiskorunk óta akartunk.

Úgy képzelte, a férfi most a családi házat, a jól menő vendéglőt, az igazgatói státust, a két csemetét sorolja magában.

– Arra gondolok – folytatta Emese –, hogy te is, én is, nagyobb szabadságra vágytunk. Hogy függetlenebbek legyünk. Nem önmagáért a függetlenségért, amelyet maradéktalanul úgysem érhet el senki. Legföljebb egy remete, egy Robinzon. Hanem hogy, amennyire csak lehet, a magunk elképzelései szerint tegyük a dolgunkat.

Közös életükben először hangzott el a kalandos sorsú brit regényhős neve.

Ezredvég, 2017/4.